

Narsarsuaq Kalaallit Nunaata orpeqarfia

Oqaluttuassartaa

August 2001. Narsarsuarmi orpeqarfitoq: Viggo Johansen, skovteknikker Norge-miu, orpiup *Picea glauca x sitchensis* (x lutzii) Alaska-p kujasissuani naasartup saniani. Orpissat Alstahaug planteskole-mi Nordland-imiittumeersuupput, Viggo-p inunngorfigisimasaata eqqaaniittumit.

Kalaallit Nunaanni orpeqarfiliornissamik isumassarsiaq 1980-ikkunni pinngorsimavoq. 1976-mi dr. agro. Søren Ødum-ip (1937-99) ikkussorsimasai aallaavigalugit. Taakku Narsarsuarmi ikkussorneqarsimasut amerliartortinneqarsimapput. Søren Ødum maj 1976-mi orpissat assigiinngitsut piffinni assigiinngitsuni ikkussuussimavai, aasaqqimmalli sialoqannginnera pissutaalluni ikkussukkat ilarpassui naanngitsoorsimapput. Taamanikkut ikkussuunneqarsimasunit 21-it sinnerussimapput, assigiinngitsut arfineq marluk piffinni 14-ni, amerlanersaat USA-mi Rocky Mountains-imi naasartut. Nittartakkami aallaavigineqarput Hørsholm Arboret-ip USA-mi 1971-imiilli katersorsimasaaniit paasissutissiisimanerit.

Ukioq 1978 aamma 1979 Søren Ødum-ip suliat avannarpartersimavai, Kangerlussuup eqqaanut. Aatsaat 1982-mi Søren-ip Narsarsuup eqqaani ikkussuinerit nangeqqissimavai, Poul Bjerger peqatigalugu, Alaska-nik taaguutillit aallaavigalugit, ilaatigut Broad Pass, Alaska Range-meersut naleqqulluartut ikkussuunneqarsimallutik (ullumikkut ukiut 20-it qaangiunneranni 3,5 meter-isut portutigilersimasut). 1982-mi Søren Ødum Amerika Avannarlermi ilisimasassarsiuutigaluni katersuiartoqataasimavoq, Kalaallit Nunaanni misiliinissamat pissanganartorpassuarnik katersuiffiusimasumi. 1983-mi Søren aamma Poul-ip ikkussuinerit ingerlateqqissimavaat, Alaska-mik taaguutillit kisiisa pinnagit 1976-imili katersorneqarsimasunik ilallugit. 1985 Amerikkap avannarliup katersuiffigineqarnera nangeqqinneqarsimapput, tassanilu assigiinngitsut amerlasuut katersorneqarsimallutik. Ukioq 1984 aamma 1986 katersorsimasat ikkussorlugit

ingerlateqqinneqarsimapput, allaat Nunani Avannarlerniit, Sverige-miit, Finland-imiit aamma Norge-miit ikkussugassanik ilallugit. Ukioq 1987 annertunerusumik kingunissat ikkussuunneqarsimapput, '82-mi aamma '85-mi katersorneqarsimasut ilaallutik, aammattaarli '71-mi katersorneqarsimasut. Orpiit pilutakkaat aamma ikkussorneqarlualersimapput, Betula, Alnus, Prunus, Sorbus, Populus, Salix il. il.

Tunngavissatut ikkussuunneqarsimasut annertunerusut, 1988-mi aallartinneqarsimapput orpissat 2000-it ikkussuunneqarnerisigut, assigiinngitsut pingasut - hvidgran x sitka (akusaq) (10000 stk), orpiliassaq aappaluttoq/rødgran Mo i Rana Norgip Avannaamiit (4000 stk) aamma sallilikkiassaq (contortafyr), Stewart Crossing, Yukon (5000 stk).

Tunngavissatut ikkussuinerit orpeqarfiliornissamik siunertaqarput, taamaalilluni siunissami orpiit oqqisimaarnissamik pisariaqartitsisut ikkussorneqarsinnaalerniassammata. Tunngavissatut ikkussuinerit ukiuni 1989, 1991, 1992, 1994, 1998, 2001 aammalu 2002-mi ingerlateqqinneqarsimapput. 1990-ikkut ingerlanerini assigiinngitsut piffinni assigiinngitsuni amerlaqisuni ikigisassaangitsut ikkussuunneqarsimapput, ilaatigut 1991-mi (Alaska, Yukon & NWT), 1993-mi (Amerika-avannarleq, qeqqa aamma kangia), 1998-mi (Alpit Europami), 1999-mi (Nepal) kiisalu 2000-mi (Sibiria) katersorneqarsimasut ilanngullugit.

1988-mi ikkussuinerit ilinniarnertuunnit ingerlanneqarsimapput, Kenneth Høegh (nunalerinermut ilinniartoq), Mads Nissen (orpeqarfilerisutut ilinniartoq) aamma Anders Jensen (orpeqarfilerisutut ilinniartoq) peqatigalugit. Agronom Kenneth Høegh aamma forstkandidat Mads Nissen 1990-ikkut ingerlanerini Orpeqarfissaq ingerlateqqissimavaat, Søren Ødum suleqatigalugu.

Kajumissusertik naapertorlugu paasisassarsiuutigalutik suleqataasarsimasut imerlasimaqaat, soorlu Arboretet Hørsholm-imiit, Skogrækt Rikisins/Island-imi orpeqarfileriffimmiit, Landbohøjskolemiit, misileraavik Upernaviarsummi ilinniartut inuillu ataasiakkaat allat.

Orpeqarfiliassami ikkussuunneqarsimasut pillugit naatsorsuinerit siulliit 1992-mi pisimapput, Mads Nissen Orpeqarfiliassaq pillugu nalunaarusiortuusimalluni. Nalunaarusiaq kingusinnerusukku kukkunersiorneqarsimasoq annertusaaffigineqarsimallunilu, ullumikkullu takussutissiat qarasaasiakku naatsorsoruminartunngorlugit suliareqqinneqarsimallutik.

Orpeqarfiliernerup siunertaraa nunarsuup avannaani issittartuni orpeqarfiusuni orpiit orpikkallu naasartut katersorneqarnissaat.

Ikkussuunneqarsimasut siunissami qularnanngitsumik alutorsaatigilluarneqalissapput, asiartarfittut takornariagassatulluunniit. Ikkussuunneqarsimasut aamma silap pissusaanik paasiniaasarnermut iluaqutaalernissaat ilimagineqarsinnaavoq, pingaartumillu Kalaallit Nunaata Kujataata Kitaani orpissanik ikkussuisarnissani aqutissiuussiffiulissallunittaag.

Orpeqarfiliornissamut atatillugu annertunerusumik Aningaasaateqarfiit aningaasaliisuusimaput. Ilaatigut: Det Kgl. Grønlandsfond, Kronprinsens Fond, Aage V. Jensens Fonde, Folketingets Grønlandsfond, Natos stipendiekomite, Bestle, kiisalu minnerunngitsumik Nuna-Fonden GrønlandsBANKEN-ip ataani inissisimasoq.

Aalajangerneqarsimavoq orpeqarfiliaq pisortatigoortumik ukioq 2004 atoqqaarfissiorneqassasoq, Nordisk Arboretudvalg-ip ukiumoortumik Narsarsuarmi ataatsimiinnissaanut atatillugu.

Orpeqarfiliq taanna Nunarsuarmi orpeqarfiliat annertunerpaartaattut taaneqartariaqarluinnartoq, 150 hektar-inik angissuseqarpoq, orpissanik assigiinngitsunik 110-nik inissisimaffinni 600-ni ikkussuiffigineqarsimasoq.

August 2001. Poul Bjerger (72) Qanassiassani orpiit akornanni, 1953-mili ineritikkiartorsimasamini

August 2001. 2001-miilli Qanassiassani suliaqartarsimasut.

Nikorfasut saamerl.: Kenneth Høegh (Nunalerinermut Siunnersorteqarfik, Kalaallit Nunaat, pisortaq), Viggo Johansen (Norge, skovtekniker), Jens Lund (KVL, ilinniartog), Camilla Ebbesen (KVL-orpeqarfilerinermut ilinniartog), Thomas Woidemann (KVL-Arboretet), Ida Marie Andersen (KVL ilinniartog).

Seeqqummeqqasut: Thomas Poulsen (KVL-Arboretet, planteskolegartner) aamma Thor Thorfinnsson (Orpeqarfilerisoq, distriktsskovridder)